

דברים שנישאו בטכס חתימת חוזה השלום בווינגטון, ביום כ"ז באדר תשל"ט, 26 במארס 1979

דבר ראש ממשלת ישראל מנחם בגין

אדוני נשיא ארה"ב, אדוני נשיאה של הרפובליקה הערבית של מצרים, אדוני סגן הנשיא, אדוני יו"ר בית הנבחרים, אדוני יו"ר הכנסת, חברי הממשלות של ארה"ב של מצרים של ישראל, חברי הקונגרס והכנסת, כבוד השגרירים, יו"ר ההנהלה של ההסתדרות הציונית, גב' רבקה גובר אם הבנים, אורחים נכבדים, גבירתי ורבותי.

באתי מארץ ישראל, ארץ ציון וירושלים. והנני עומד לפניכם בענווה ובגאון, כבנו של העם היהודי, כאחד מבני דור ההשמדה והתקומה.

העם היהודי עתיק היוםין נתן לעולם את חזון השלום הנצחי של פירוק נשק כללי, של ביטול לימוד המלחמה. שני נביאים, ישעיהו בן-אמוץ ומיכה המורשתי, בחזותם את אחדותו הרוחנית של האדם, במלכות שרי — כשברו יוצא מירושלים — נתנו לעולם את החזון, לאמור:

"וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה".

על אף הטרגדיות והאכזבות של העבר אל לנו לזנוח לעולם את החזון הזה, את החלום האנושי, את האמונה הבלתי מעורערת. השלום הוא יפי החיים, זריחת השמש, חיוכו של ילד, אהבה של אם, שמחתו של אב. אחדות המשפחה, קידמת האדם, נצחוננו של עניין צודק, נצחונה של האמת. השלום הוא כל אלה, ועוד ועוד.

את הרברים האלה השמעתי באוסלו, ב-10 בדצמבר 1978, בקבלי את המחצית השניה של פרס נובל לשלום — המחצית הראשונה ניתנה, ובצדק, לנשיא סאדאת — ואני הרשיתי לעצמי לשווב ולהשמיעם בשעה מיוחדת, היסטורית, זו.

יום גדול הוא בתולדותיהן של שתי אומות עתיקות-יומין, מצרים וישראל, אשר בניהן נפגשו בדור אחר חמש פעמים בשדה הקרב, נלחמו ונפלו. נפנה את ליבותינו אל גיבורינו וניתן כבוד לזכרם הנצחי. הודות להם הגענו עד הלום.

אף-על-פי-כן, אל נשכח שבימי-קדם שתי האומות הללו נפגשו גם ביחסי ברית הדדית. עתה, אנו עושים שלום ומניחים את אבן הפנה לשיתוף-פעולה ולידידות.

יום גדול הוא בחייך, אדוני נשיא ארה"ב. עמלת רבות, בעקביות, למען מטרה זו; פעלך ומסירותך נשאן פרי מבורך ע"י האלהים. ידירנו, הנשיא סאדאת, אמר, שאתה הינך "החייל האלמוני" של המאמץ לעשיית השלום. אני מסכים, אך כרגיל עם תיקון. אנוס כן, הנך חייל בשירות השלום; אתה גם HORRIBLE DICTU, עקשן, לוחם למען השלום. ואולם, גימי קרט, נשיא ארה"ב, אינו לחלוטין בלתי-ידוע. וכן מאמציו שייזכרו ויירשמו בדורות הבאים.

מובן מאליו כי יום גדול הוא בחייך, נשיא הרפובליקה הערבית של מצרים. בעמך מול פני שלילה ומשטמה הוכחת את קיומו של הערך האנושי המסוגל לשנות את ההיסטוריה: אומץ לב אורחי. מצביא גדול אמר פעם: לעיתים, קשה יותר להוכיח אומץ לב אורחי מאשר עוז צבאי, אתה הוכחת את שניהם. אך עתה הוא הזמן. לכולנו, לגלות אומץ לב אורחי כדי להודיע לעמינו ולאחרים: לא עוד מלחמה, לא עוד שפיכות דמים, לא עוד שכול — PEACE UNTO YOU, שלום, סאלאם — לעד.

גבירותי ורבותי, זהו גם היום השלישי הגדול בחיי.

היום הראשון היה ר' באייר חש"ח, כאשר הונף דגלנו, כאשר עצמאותנו הוכרזה בארץ-אבותינו אחרי אלף שמונה מאות שבעים ושמונה שנים של פזורה, של רדיפות, של השמדה פיזית, נלחמנו למען שחרורנו — לבדנו — ובעזרת השם יכולנו. היה זה אביב; אביב כזה לא יהיה לנו עוד.

היום השני היה, כאשר ירושלים היתה לעיר שחבורה לה יחדיו והאמיצים בחיילינו, הצנחנים, חיבקו בדמעות ונישקו את האבנים העתיקות של שארית הכותל שנועד להגן על מקום הבחירה לשיבת האלוהים. ליבותינו בכו עמם — בזכרנו.

"עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, ירושלים הכנויה, כעיר שחבורה לה יחדיו".

זה היום השלישי בחיי:

חתמתי על חוזה שלום עם שכנתנו, עם מצרים. הלכ עובר על גדותיו. האלוהים נתן לי כח להינצל מאימי הנאצים ומחנה ריכוז סטאליני, וגם סכנות אחרות מסויימות; לעמוד במבחנים, לא להירתע, לשמוע דברי גנאי מורים — ומה שבואב יותר — מכני עמי ואפילו מידידים קרובים, גם מעמד זה נשא פרי מסויים.

לפיכך, זהו המקום הנכון והזמן המתאים לשוב ולזכור את שיר התפילה וההודיה אשר למדתי בילד בבית אבא ואמא, שאיננו עוד, משום שהם בין ששת המיליונים, אנשים נשים וטף, אשר קידשו את השם ברמם הקדוש, ממנו האדימו כל נהרות אירופה מן הרהיין ועד לרנובה, מן הבוג עד לזולגה -- משום, רק משום שהם נולדו יהודים, ומשום שלא היתה להם ארץ משלהם, או צבא יהודי אמיץ שיגן עליהם, משום שאיש לא בא לעזרתם, אף-על-פי שהם זעקו: הצילונו, הצילו את נפשותינו DE PROFUNDIS, ממעמקי חתהום וחסבל; זהו שיר המעלות שנכתב לפני אלפיים וחמש מאות שנה בשוב אבות אבותינו מגלותם הראשונה, לירושלים, לציון:

"בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים. אז ימלא שחוק פיננו ולשונונו רינה, אז יאמרו בגוים הגריל ה' לעשות עם אלה הגריל ה' לעשות עמנו היינו שמחים. שובה ה' את שביתנו כאפיקים בגב. הזורעים בדמעה ברינה יקצורו. הלוך ילך ובכה נושא משך הזרע בוא יבוא ברינה נושא אלומותיו".

לא אתרגם. כל איש, יהודי, נוצרי ומוסלמי יוכל לקרוא את הדברים בלשונו, שלו. זהו פרק תהילים קכ"ו.

דבר נשיא ארה"ב ג'ימי קרטר

במשך שלושים השנים האחרונות ערבו ישראל ומצרים מלחמה, אך בששה-עשר החודשים האחרונים "גרכו" שתי האומות הגדולות האלה — שלום. היום אנו חוגגים נצחון — לא במערכה נכובה מרם, אלא במערכת שלום רבת השראה. שני מנהיגים שהחיסטוריה של אומותיהם תאיר אותם במלוא גדולתם -- הנשיא אנואר אל סאדאת וראש הממשלה מנחם בגין -- ניהלו את המערכה הזאת במלוא האומץ, הדבקות במשימה, ובדרך המכריקה ורבת-ההשראה של מוצביאים שהנהיגו אי-פעם אנשים ומוכנות מלחמה אלי שדה קרב.

המערכת הזאת לא חירותה בסיומה את אדמת שתי הארצות ברמם של צעירים. מרחבי שתי הארצות שוב אינם זירת קטל והרס של מלחמה נפסדת.

אמהות במצרים ובישראל אינן בוכות היום על ילדיהן שנפלו בקרב חסר-טעם. מסירותם ונחישותם